

1.14. ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯМИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

INTEGRATION OF THE CONTENT OF ECONOMIC CULTURE INTO THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TECHNICIANS OF TRANSPORT TECHNOLOGIES AND TRANSPORT MANAGEMENT IN ROAD TRANSPORT

Карина Маліновська

аспірант

Інституту професійної освіти
НАПН України,

<https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>

karina_overchuk@ukr.net

Karyna Malinovska

Postgraduate student of the

Institute of Vocational Education of the
NAES of Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>

karina_overchuk@ukr.net

Висвітлено основні методичні підходи до поєднання економічних знань із технічними дисциплінами, зокрема через інтердисциплінарний підхід, проектно-орієнтоване навчання та використання кейс-методу. Акцентовано увагу на тому, що інтеграція економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті в контексті сучасного сталого розвитку є можливою при дотриманні ряду умов, у тому числі педагогічних. Також окреслено важливість упровадження цифрових технологій та особистісно орієнтованих моделей у транспортній сфері та співпраці з бізнесом та державно-приватне партнерство, яке забезпечує студентів доступом до актуальних знань та інструментів, що використовуються в індустрії.

The highlights the main methodological approaches to combining economic knowledge with technical disciplines, in particular through an interdisciplinary approach, project-oriented learning and the use of case method. Attention is focused on the fact that the integration of economic culture in the professional training of future technicians of transport technologies and management of transportation by road transport in the context of modern sustainable development is possible if number of conditions are met, including pedagogical ones. The importance of implementing digital technologies and person-oriented models in the transport sector is also outlined and business collaborations and public-private partnerships that provide students with access to up-to-date knowledge and tools used in industry.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, інтердисциплінарний підхід, інтеграція, економічна культура, кейс-метод, сталий розвиток, транспортна індустрія.

Keywords: public-private partnership, interdisciplinary approach, integration, economic culture, case method, sustainable development, transport industry.

Сучасні виклики у сфері професійної підготовки майбутніх техніків транспортних технологій та управління автомобільним транспортом вимагають нових підходів до формування економічної культури студентів. Зростання складності економічних процесів та інтеграція цифрових технологій, необхідність екологічно орієнтованого розвитку суспільства роблять актуальною проблему впровадження принципів сталого розвитку в систему професійної освіти. Значення економічної культури полягає не лише в належному забезпеченні ефективної професійної діяльності, а й у формуванні відповідального ставлення до природних ресурсів – суспільного блага, технологічних інновацій. Інтеграція цих принципів у освітній процес майбутніх техніків спрямована на формування фахівців, здатних вирішувати сучасні транспортні проблеми з точки зору охорони навколишнього середовища та економічної стійкості.²⁵⁵

Необхідно охарактеризувати особливості інтеграції економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті в контексті політики сучасного сталого розвитку.

Методологічні основи інтеграції економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті базуються на кількох ключових концепціях, які враховують вимоги сучасного сталого розвитку, зміни в економічному середовищі та потреби транспортної галузі.

Завдання професійної підготовки майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті конкретизують мету і відображають складові їх базових компетентностей: формування позитивного ставлення, інтересу до процесу оволодіння базовими предметними знаннями, знаннями інформаційно-комунікаційних технологій, потреби у їх використанні в подальшій спеціальній підготовці й професійній діяльності; забезпечення оволодіння комплексом необхідних загальнопрофесійних знань, умінь планування та здійснення пізнавальної і самостійної роботи; використання медіазасобів з метою самовдосконалення, саморозвитку й самоосвіти; формування здатності застосовувати набуті знання на практиці; формування рефлексивних умінь щодо здійснення самооцінки й

²⁵⁵ Герлянд, Т. М. (2011). Особливості формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. *Молодь і ринок*, 5, 55–58. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/3594>

самоаналізу результатів навчальної й самостійної пізнавальної діяльності, що визначають успішність вирішення загальнопрофесійних завдань.

Інтеграція економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті в контексті сучасного сталого розвитку є можливою при дотриманні ряду умов, у тому числі педагогічних. Вони реалізуються як сукупність освітнього (цільового, що охоплює заходи впливу та взаємодії суб'єктів освіти: змісту, методів, способів, засобів виховання і навчання, програмно-методичне забезпечення освітнього процесу), професійного та матеріально-технічного середовищ, що позитивно або негативно впливають на освітню діяльність.

У структурі педагогічних умов виділяються елементи як внутрішні (забезпечують вплив на розвиток особистісної сфери суб'єктів освітнього процесу), так і зовнішні (сприяють формуванню процедурної складової педагогічної системи). Реалізація обґрунтованих педагогічних умов забезпечує розвиток і результативність функціонування відповідної педагогічної системи інтеграції економічної культури майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті.

Пріоритетні завдання інтеграції економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті реалізуються відповідно до Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти шляхом вдосконалення навчально-матеріальної бази сучасним обладнанням та навчальною літературою, що забезпечує загальну економічну грамотність педагогів та майбутніх кваліфікованих робітників.²⁵⁶

Методологічну основу інтеграції економічної культури майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті становлять такі наукові підходи:²⁵⁷

²⁵⁶ Гайдук, О. В., Герлянд, Т. М., Каленський, А. А., & Пятничук, Т. В. (2022). *Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник*. ІПО НАПН України. <https://doi.org/10.32835/978-617-95280-4-0/2022>

²⁵⁷ Подозьорова, А. В. (2017). *Формування базових компетентностей майбутніх техніків-електриків у політехнічних коледжах: дис.... канд. пед. наук: 13.00.04*. Запоріжжя.

– компетентнісний, який надає змогу сформувати базові компетентності майбутніх техніків у процесі вивчення загальнотехнічних дисципліни в рамках інваріантної та варіативної складової навчального плану підготовки спеціалістів;

– особистісно-діяльнісний, дає змогу організувати компетентісно-орієнтоване навчання з дисципліни на принципах активної взаємодії та конструктивного діалогу співпраці викладача й студента;

– інтегративний, що передбачає цілісно сформовану базову підготовку майбутніх техніків у вигляді інтегрованої єдності фундаментальної, загальнопрофесійної й фахово-практичної підготовки.

Участь студентів у міждисциплінарних наукових дослідженнях, з акцентом на економічні аспекти, відіграє ключову роль у формуванні глибокого розуміння ними взаємозв'язку між економічними та транспортними процесами. Такий підхід дозволяє їм розвивати критичне мислення, оволодівати навичками комплексного аналізу професійних ситуацій, а також стимулює до самостійного пошуку й аналізу інформації. Це не лише сприяє підвищенню їхньої академічної компетентності, але й закладає основи для формування економічної культури як складової професійної підготовки.

Перш за все, одним з основних методологічних підходів є інтердисциплінарний підхід, який поєднує вивчення економічних дисциплін з технічними аспектами транспортної галузі. Студенти мають не лише оволодівати технічними навичками, але й отримувати глибокі знання в галузі економіки, включаючи управління ресурсами, фінансовий менеджмент, логістику, а також питання екологічної відповідальності. Інтердисциплінарність сприяє формуванню комплексного бачення професійної діяльності та ролі економічної культури в ній.

Наступний важливий компонент – це проектно-орієнтоване навчання, яке дозволяє студентам застосовувати економічні знання в реальних ситуаціях. Упровадження проектних робіт, які стосуються управління перевезеннями, розрахунку економічних показників або економічного моніторингу транспортних процесів, сприяє розвитку аналітичних здібностей та формує у студентів навички планування та управління економічними ресурсами.

Важливе місце в методичній структурі займає кейс-метод. Використання практичних кейсів з реальних транспортних компаній

дозволяє майбутнім технікам аналізувати економічні виклики, з якими стикається галузь, приймати рішення в умовах невизначеності та впроваджувати економічні моделі, орієнтовані на сталий розвиток. Кейс-метод також дозволяє ілюструвати важливість екологічної відповідальності та сталих економічних підходів.²⁵⁸

Важливою також є розробка механізму залучення додаткових ресурсів для оновлення інфраструктури закладів професійної (професійно-технічної) освіти з орієнтацією на сучасні техніко-технологічні умови, що передбачає створення навчально-практичних центрів. Зокрема, у співпраці з роботодавцями створюються кваліфікаційні центри, які займаються розробкою професійних і державних стандартів конкретних професій, оновлюють зміст освітніх програм тощо.

Цифровізація освітнього процесу є ще одним напрямом, що дозволяє інтегрувати економічну культуру в підготовку фахівців. Використання сучасних цифрових платформ для моделювання економічних процесів, аналізу великих даних та розробки економічних стратегій у сфері перевезень сприяє розширенню економічних знань та їх практичному застосуванню. Цифрові технології, зокрема, дозволяють моделювати різні сценарії сталого розвитку, враховуючи як економічні, так і екологічні чинники.

Наприклад, віртуальне освітнє середовище пропонує динамічне середовище, де навчання може вдосконалюватися завдяки наявності у здобувачів освіти потужного внутрішнього потягу, піднесених емоцій і позитивного, оптимістичного мислення. Важливою умовою ефективної освіти є застосування індивідуального підходу. Але йдеться не лише про використання віртуальних медіа-ресурсів у практичній діяльності викладача, а про створення єдиного віртуального освітнього простору у закладі професійної освіти, який інтегрує якісні освітні онлайн-матеріали. У цій системі викладачі виявляють більший рівень довіри до ініціатив студентів порівняно з традиційною системою навчання. Водночас залученість останніх залишається високою завдяки широким можливостям самовираження, які надають продуктивні та креативні

²⁵⁸ Герлянд, Т. М. (2023). Застосування кейсів екологічного спрямування у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників. In *Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій* (с. 45–46): матеріали VII Всеукраїнського науково-методичного семінару (Глухів, 3 листопада 2023 р.). Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738263>

технології, які є вирішальним елементом у забезпеченні ефективного освітнього процесу.²⁵⁹

Модель взаємодії у віртуальному освітньому середовищі, що включає доповнену реальність (AR), складається із чотирьох окремих компонентів. По-перше, викладач ініціює взаємодію зі студентами, щоб сприяти освітньому проєкту та розвивати ключові компетентності, що включає відпрацювання різноманітних ситуативно-проєктованих культурно-економічних ситуацій, використовуючи AR для реалізації проєкту. По-друге, взаємодія встановлюється між студентами та викладачем за допомогою різних методів навчання, таких як дистанційний, змішаний та аудиторний. Це групове спілкування під керівництвом викладача, інструктаж, обговорення проблемних питань.

Важливою є також співпраця з бізнесом та державно-приватне партнерство, яке забезпечує студентів доступом до актуальних знань та інструментів, що використовуються в індустрії. У сучасному сталому розвитку ключовим процесом є участь державно-приватного партнерства в інтеграції економічної культури в освіту студентів-спеціалістів, які вивчають транспортні технології та управління автомобільним транспортом. Участь приватного сектора в партнерстві з державними організаціями у формуванні освітніх програм та можливості проходження практики студентів забезпечує підвищення якості освітнього процесу та підготовку фахівців, здатних відповідати викликам сучасної економіки та екології. Участь у стажуваннях та практиках, організованих у партнерстві з транспортними компаніями, дозволяє студентам набути практичного досвіду в управлінні економічними ресурсами та впровадженні сталих рішень.

Отже, підтримка державно-приватного партнерства у цій сфері як один із ключових напрямів – ресурсне забезпечення модернізації матеріально-технічної бази закладів професійної освіти, що дозволить впроваджувати інноваційні підходи до навчання. Вітчизняні та іноземні приватні компанії готові надати сучасне обладнання та технології, доступ до цифрових платформ та баз даних у навчанні, що сприяє розвитку економічних навичок у студентів шляхом практичного використання інструментів. Крім того, державно-приватне партнерство дає змогу адаптувати освітні програми до реальних потреб ринку праці.

²⁵⁹ Кокарева, А. М. Хоменко-Семенова, Л. О. & Алпатова, О. В. (2020). Віртуальний освітній простір як основа становлення нової культурної віртуальної комунікації. In С. М. Ягодзінський та А.М. Кокарева (ред.) *Соціальні комунікації в інноваційному освітньому просторі: теоретичні та прикладні аспекти*: колективна монографія (с. 6–23). Талком. <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/43136/1/1.pdf>

Керівники приватних транспортно-логістичних компаній можуть надати експертну консультацію щодо того, які навички та компетентності потрібні. Це дозволяє підготувати студентів до вирішення реальних виробничих завдань, передбачає можливість стажування та навчання, завдяки чому студент може отримати економічну культуру в межах реальної професійної діяльності. Впроваджуються також глобальні інвестиційні освітні проекти для підвищення ефективності управління в системі професійної освіти, надаються широкі повноваження професійно-технічним закладам освіти, уповноваженим органам і приватним партнерам під час переговорів.

На базі успішних ринкових моделей професійної освіти створюються незалежні дорадчі та консалтингові центри, освітньо-промислові кластери, технопарки, бізнес-інкубатори, освітні хаби, корпоративні установи. Ці моделі характеризуються такими особливостями:

- формування попиту на кваліфікованих спеціалістів представниками державного управління у партнерстві з роботодавцями з урахуванням потреб ринку праці;
- роботодавці відіграють вирішальну роль у визначенні вимог до професійної кваліфікації;
- фінансування професійного навчання здійснюється підприємствами, які надають професійно-технічну освіту, забезпечуючи відповідність її змісту специфіці виробництва;
- виробничі тренери, серед іншого, залучаються для професійного навчання;²⁶⁰
- створення необхідних умов для ефективного впровадження комплексної системи дуальної освіти, чіткого розмежування прав та обов'язків усіх учасників цього процесу та приведення моделі дуальної освіти в Україні у відповідність до європейських стандартів;
- організація навчання та підвищення кваліфікації викладачів на підприємствах;
- створення сприятливого середовища для стажування та працевлаштування студентів;
- координація різноманітних спільних заходів та конкурсів майстерності для просування професійної освіти, а також розробка

²⁶⁰ Радкевич, В. О. (ред.), Бородієнко, О. В., & Кравець, С. Г. (2020). *Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів (порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу): науково-аналітичні матеріали*. ТРОПЕА. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729185/>

механізмів надання стипендій та грантів як студентам, так і викладачам.²⁶¹

Майбутні шляхи розвитку державно-приватного партнерства в професійній (професійно-технічній) освіті, спрямовані на відродження економіки України, включають: створення сучасної законодавчої бази, яка сприятиме розвитку державно-приватного партнерства в освіті, зокрема через дерегуляцію та спрощення, разом із прийняттям окремих законів, які регулюють ці відносини у сфері професійної освіти; запровадження механізмів стимулювання інвестицій недержавних суб'єктів у вдосконалення професійної освіти, які б чітко окреслювали переваги для приватних партнерів та визначали їхню участь в ухваленні рішень щодо оптимізації мережі закладів професійної освіти регіону, формування замовлень на підготовку кадрів, перегляд освітніх програм, модернізація технологій виробництва тощо.

Отже, можна зробити висновок, що інтеграція економічної культури у професійну підготовку майбутніх техніків транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті є важливою складовою сучасної освітньої парадигми. Вона сприяє формуванню комплексного підходу до вирішення транспортних і логістичних завдань, враховуючи не лише технічні, але й економічні та екологічні аспекти. Упровадження економічних знань у професійну підготовку дозволяє виховувати фахівців, які розуміють важливість оптимального використання ресурсів та приймають рішення, спрямовані на забезпечення сталого розвитку. Результати дослідження свідчать про необхідність подальшої інтеграції економічної культури у навчальні програми, що підвищить конкурентоспроможність випускників на ринку праці, а також сприятиме екологічній і соціально відповідальній діяльності у сфері автомобільного транспорту.

²⁶¹ Кравець, С. Г. (2023). Перспективи розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України. *Інноваційна професійна освіта*, 2(9), 222–226. <https://www.conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/article/view/225>